

Post-Amerikan Dünya Düzeninde Kimlik Politikaları: Yeni Çin Kimliğine Karşı ‘Büyük Amerika’

Filiz ÇOBAN ORAN *

Öz

Uluslararası İlişkiler Teorilerinde realist paradigma son dönemde ekonomik bir güç olarak yükselişinin Çin'i diğer devletler için 'tehdit' oluşturan saldırgan politikalara iteceğini iddia etmektedir. Özellikle ABD, Çin'in bölgesel bir hegemon güç olmaması için Pekin'i çevreleme stratejisi izlemektedir. Buna karşı, Çin Çalışmalarında Çin dış politikasında barış ve uyum politikalarının imparatorluk döneminden beri sürdürüldüğü iddia edilmekte ve 'yeni Çin'in' büyük güç politikaları izlemediğinin altı çizilmektedir. Bu karşıt iddiaları sınamak amacıyla bu çalışma, ABD'nin Çin tehdidi algısına post-yapısalcı perspektifle bakmaktadır. Bunun amaçla, öncelikle Çin dış politikasını tarihsel olarak ele alıp 21. yüzyılda Çin yükselişinin ne yönde olduğunu araştırmaktadır. Bu araştırmayla iki sonuca ulaşılmaktadır: Çin'in geleneksel pasifist dış politika söylemine rağmen ABD'nin yeni Çin kimliğini kendine 'tehdit' olarak görmesi 21. yüzyılda ABD'nin dünyadaki yerini yeniden tanımlama ve güçlendirmesine de hizmet etmektedir; ABD'nin bu yaklaşımı paradoksal biçimde yeni Çin'i saldırgan politikalara yöneltebilecek 'aktif savunma' stratejisi izlemesine neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ABD dış politikası; Çin tehdidi; Post-yapısalcılık; Kimlik politikaları; Söylem.

Identity Politics in the Post-American World Order: 'The Great America' versus New China Identity

Abstract

The realist paradigm in International Relations Theory argues that the recent rise of China as an economic power would push China to offensive politics as a 'threat' to other states. Specifically, to obstruct the rise of China as a regional hegemon the USA follows a containment strategy towards Beijing. Contrary to that, in the Chinese Studies it is claimed that peace and harmony policy in China's foreign policy has been maintained since the

* Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İ.İ.B.Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, filizcoban@comu.edu.tr

Imperial period and it is highlighted that 'the new China' does not pursue great power politics. With a purpose of testing these rival argumentations, this study looks at the USA's China threat perception from a perspectives of post-structuralism. For this aim, first it searches the historical evolution of China's foreign policy and observes in which direction China has been rising in the 21th century. On doing so, this research exposes two findings: Despite China has a traditional pacifist foreign policy discourse, the USA's perception of new Chinese identity as a 'threat' serves to its redefinition and empowerment of its place in the world in the 21th century; this perception of the USA paradoxically makes new China follow an 'active defence strategy' which would orient its foreign policy to offensive politics.

Keywords: United States foreign policy; China threat; Post-structuralism; Identity Politics; Discourse.

GİRİŞ

Çin, 1980'lerdeki Deng Xiaoping döneminden beri kalkınma ve ilerlemeye öncelik verip, dış politikada gücünü saklama yoluna gitmiştir. Son on yılda savunma ve silahlanma harcamalarının yanı sıra kendi silah sanayini geliştirmek için araştırma ve teknolojiye yaptığı yatırımlar dikkate alınırsa Çin, artık gücünü saklayamamakta ve süper güç olma yolunda ilerlemektedir. 21. yüzyılda dünya tarihinin bilinen en eski medeniyetlerinden biri olan Çin, uluslararası işbirliğine ve dünyaya daha açık, 'yeni bir Çin kimliğine' sahiptir. Dolayısıyla Çin, Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası politikada tek süper güç olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından bir tehdit² olarak algılanmaktadır. 'Çin tehdidi' söylemi, ilk olarak 1992'de Çin Halk Cumhuriyeti'nin Doğu ve Güney Çin denizlerinde hak iddia eden bir kanun çıkarması üzerine ABD, Güney Kore ve Japonya tarafından kullanılmıştır.³ Kavramın kuramsal olarak temeliyse büyük güçler arasında kapasitelerin birbirine yaklaştığı ve güç geçişi görüldüğü zamanlarda çatışma çıkma olasılığının arttığını iddia eden Abramo Fimo Kenneth Organski'nin 'güç geçişi kuramına' dayanmaktadır.⁴ Bu kurama göre, yükselen bir güç olarak Çin, eninde sonunda hegemon güç olan ABD'ye meydan okuyacaktır. Dolayısıyla, son dönemde Amerikalı akademisyenler arasında Çin ile ABD arasında çıkabilecek olası bir savaştan kaçınmak

- 2 Çin yükselişinin barışçıl olup olmayacağı üzerine tartışmalar için ayrıca bakınız: Barry Buzan, "China in International Society: Is 'Peacefull Rise' Possible?"; The Chinese Journal of International Politics, Cilt 3, 2010, s. 5-36; Yue Jianjong, "Peaceful Rise of China: Myth or Reality?" International Politics, Cilt 45, No 4, 2008, s.439-456; Yan Xuetong, "The Rise of China and its Power Status", Chinese Journal of International Politics, Cilt 1, No 1, 2006, s. 5-33; Robert Ross, "Balance of Power Politics and the Rise of China: Accommodation and Balancing in East Asia", Security Studies, Cilt 15, No 3, 2006, s. 355-395.
- 3 Cemre Pekcan, "Konfüçyüs Felsefesinin Dış Politikaya Etkisi Bağlamında 2003-2013 Yılları Arası Çin-ABD İlişkileri", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, vol.72, 2017, s: 1139.
- 4 Foreign Policy at Brookings, "Avoiding War: Containment, Competition, and Cooperation in US-China Relations: David Dollar, Ryan Hass, Robert Kagan, Cheng Li, Kenneth Lieberthal, Mira Rapp-Hooper, and Jonathan Stromseth, Interview by Bruce Jones, 2017.

için nasıl bir strateji izlemek gerektiğine ilişkin tartışmalar artmıştır.⁵

Soğuk Savaş sonrası dönemde, yeni dünya düzeni tartışmalarında⁶ neo-liberal politikaların ekonomik küreselleşmeyle serbest ticaretin önünü açmasının yanı sıra, özgürlük ve demokrasi gibi siyasi ideallerin küreselleşmesine katkıda bulunacağı, bunun da devletlerarasında karşılıklı güveni arttırarak küresel barışı olanaklı kılacağını iddia edilmiştir. Amerikalı Uluslararası İlişkiler teorisyeni John Mearsheimer⁷, Soğuk Savaş sonrası ABD dış politikasındaki ‘yeni Wilsonci’ bu yaklaşımı, ‘cennetlik bir yanılsama’ olarak tanımlamıştır. 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’nin uğradığı İslami terör saldırıları ise din ve medeniyet kaynakları çatışmaların uluslararası politikada egemen olacağına ilişkin tartışmaları gündeme taşımıştır.⁸ ABD, dış politikada birincil amacını ‘teröre karşı savaş’ çerçevesinde tanımlarken NATO da uluslararası misyonunu bu yönde yeniden şekillendirme yoluna gitmiştir. ABD’nin bu amaçla Afganistan’da ve Irak’ta girdiği savaşlar, ülkeyi iç ve dış ilişkilerinde yıpratırken 2008 Finansal krizi dünya ekonomisinde başta Çin, Hindistan, Brezilya ve Rusya olmak üzere yükselen güçlerin ABD ile güç mücadelesine girmelerine neden olmuştur. Uluslararası düzende küresel belirsizliğin, düzensizliğin ve kuralsızlığın arttığı, çok-kutupluluğun öne çıktığı, ‘post-Amerikan dünya’⁹ olarak tanımlan bu süreçte Birleşik Devletler için en büyük tehdit, artık ‘terörizm’ değil, ‘devletlerarası rekabettir’.¹⁰ ABD’nin 2018 tarihli Ulusal Savunma Stratejisinde Washington’un kurmaya çalıştığı ‘özgür’ ve ‘açık’ uluslararası düzene karşı otoriteryan bir model kurmaya çalışan en büyük rakip gücün Çin Halk Cumhuriyeti olduğu ifade edilmiştir.¹¹ Nitekim, John Mearsheimer, Çin’in tarihte diğer büyük güçlerin düştüğü trajediye düşerek ekonomik zenginliğini muazzam bir askeri güce dönüştürmek için kullanacağını, öncelikle kendi bölgesinde hegemonya kuracağını, ‘dev bir Hong Kong’¹² olmasıyla da ABD’nin Asya’daki ve dünyadaki çıkarlarını tehdit edeceğini ileri sürmektedir.¹³ Neo-realist bu yaklaşım, uluslararası sistemin devletlerin çıkarlarını maksimize etme savaşında olduğunu ve bu uğurda güçlü devletlerin askeri güç kullanıp kullanmamalarının kestirilemediği anarşik bir düzen olduğunu iddia etmektedir.¹⁴ Bu görüşe göre, günümüz dünyasında büyük güçler için küresel bir hegemonya kurmak ve sürdürmek mümkün görünmemekle

5 Foreign Policy at Brookings, “Avoiding War: Containment, Competition, and Cooperation in US-China Relations: David Dollar, Ryan Hass, Robert Kagan, Cheng Li, Kenneth Lieberthal, Mira Rapp-Hooper, and Jonathan Stromseth, Interview by Bruce Jones, 2017.

6 Francis Fukuyama, Tarihin Sonu ve Son İnsan, Gün Yayıncılık, 1999.

7 John J. Mearsheimer, The Tragedy of Great Power Politics, NY: Norton, 2001.

8 Samuel Huntington, The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, New York: Simon and Schuster, 1996.

9 Farid Zakaria, The Post-American World, New York: W. W. Norton & Company, 2008.

10 Bakınız: ABD Ulusal Savunma Stratejisi 2018: <https://www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>, Erişim tarihi: 13.02.2018.

11 A.g.e. s:2.

12 A.g.e. s:401.

13 John Mearsheimer, “Why China’s Rise Will Not Be Peaceful”, September 17, 2004, <http://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/A0034b.pdf>, (Erişim Tarihi: 10 Ağustos 2015)

14 John J Mearsheimer, “China’s Unpeaceful Rise”, Current History; April 2006; 105, 690, pp:160-162.

birlikte, büyük bir güç için en ideal durum bölgesel bir hegemon olup başka bir bölgede hiçbir rakip devletin hegemonya kurmasına izin vermemektir. Dolayısıyla Çin'in kendi bölgesinde güçlenmesi ve ABD gücünü sınırlaması ABD'nin sadece Asya-Pasifikteki çıkarlarını değil, küresel çıkarlarını da tehdit etmektedir.

Bu iddialara karşılık, Çin çalışmalarında ve politikalarında barış, uyum ve işbirliğinden oluşan temel üç değer her zaman için muhafaza edildiği iddia edilmekte ve özellikle güç odaklı politika izlemediğinin altı çizilmektedir.¹⁵ Bu iddiaları sınamak amacıyla bu çalışma, ABD'nin realist yaklaşımla inşa edilen yeni Çin algısını post-yapısalcı perspektiften incelemektedir. Bunun için, öncelikle 'Çin tehdidi nedir?' sorusuna açıklık getirerek ABD dış politikasındaki Çin tehdidi söylemini analiz etmektedir. Bu analizde, David Campbell'in 1992'de yayımladığı 'Writing Security: the United States Foreign Policy and the Politics of Identity' (Güvenliği Yazma: Birleşik Devletler Dış Politikası ve Kimlik Politikaları) çalışmasını temel alarak dış politika yapım sürecinin önemli bir kavramı olan 'güvenliğe' yorumlayıcı bir yaklaşım getirerek Amerikan dış politikasındaki 'Çin tehdidi' söyleminin yeni dünya düzeninde Çin ve Amerikan kimliğini ve yerini yeniden inşa ettiğini ve ürettiğini iddia etmektedir.

Böylelikle, literatürdeki çoğunluğu realist perspektifle yapılan 'Çin tehdidi' konulu çalışmalardan farklı olarak bu yaklaşımı kullanarak alana özgün bir katkıda bulunmaktadır. Bunun için, öncelikle, Çin Dış Politikası'na tarihsel olarak bakıp Çin'in ne zaman ABD için bir tehdit oluşturmaya başladığını göstererek 'Çin tehdidi' kavramına açıklama getirmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle bu makale, Çin'in uluslararası politikada artan etkisini tarihsel olarak ortaya koyup son dönemde girdiği güç yarışını mercek altına alarak Pekin'in uluslararası sistemdeki yükselişi ve bunun ABD için anlamına açıklık getirmektedir.

1. POST-YAPISALCI DIŞ POLİTİKA ANALİZİ

Post-yapısalcılık, 1970'lerin sonunda Uluslararası İlişkiler disiplininde yapısalcı, pozitivist ve davranışsalcı yaklaşımların baskın olmasına bir tepki olarak 1980'lerde ortaya çıkmıştır. Robert Walker,¹⁶ Richard Ashley,¹⁷ Michael Shapiro¹⁸ ve James Der Derian¹⁹ özellikle yeni-gerçekçiliğin dayandığı temel kavramları sorunsallaştırarak disipline dikkate değer eleştiriler yöneltmişlerdir. Richard Ashley,²⁰ Uluslararası İlişkilere gerçekçi yaklaşımın

15 Ming Wan, "China's National Identity in Diplomacy: Noninterference in Internal Affairs", in; Gilbert Rozman, ed. East Asian National Identities: Common Roots and Chinese Exceptionalism, Stanford: Woodrow Wilson Center Press and Stanford University Press, 2012; Joseph Y.S. Cheng, "Convincing the World of China's Tradition to Pursue Universal Harmony", Journal of Chinese Political Science, Cilt 17, No 2, 2012, s.173.

16 Robert B. J. Walker, "Realism, Change and International Political Theory", International Studies Quarterly, Cilt 31, No 1, 1987, s.65-86.

17 Richard K. Ashley, "The Poverty of Neorealism", International Organization, Cilt 38, No.2, 1984, s.225-286.

18 Michael J. Shapiro ve James Der Derian (der.) International/Intertextual Relations: Postmodern Readings of World Politics, New York, Lexington, 1989.

19 James Der Derian, On Diplomacy: A Genealogy of Western Estrangement, Oxford, Blackwell, 1987.

20 Richard K. Ashley, "Living on Border Lines: Man, Poststructuralism, and War", James der Derian ve

hakim olması nedeniyle gücün ahlakın üstünde tutulduğunu ve savaşın kaçınılmaz olduğunu iddia etmektedir. Post-yapısalcılar, hegemon söylemle gücünü mutlakaştıran aktörlerin kimlik politikalarını sorunsallaştırarak, baskın paradigmaya meydan okuyan alternatif bakış açıları ve kavramsallaştırmalarla dışlayıcı, ayrıştırıcı ve kapatıcı söylemlere karşı özgürlük etiği önermektedirler. Post-yapısalcıya göre, kimlikler verili ve değişmez değildir; ilişkisel olarak temsil sürecinde inşa edilirler. Uluslararası İlişkilerde kimlik temsilleri, dış politikanın kendisini oluşturmaktadır. Örneğin, Soğuk Savaş sonrası dönemde NATO, yeni misyon söyleminde ifade edilen hedefler ve tehditlerle, yeni kurumsal kimliğini ve meşruiyetini inşa etmiştir.²¹ Aynı kurum, farklı bir misyonla kimliğini yenileyerek dış politikasını biçimlendirmiştir.

Geleneksel ve pozitivist yaklaşımlardan farklı olarak, post-yapısalcılık kimlik veya aktörü verili kabul etmeyip açıklanması gerek bir sonuç olarak değerlendirerek, “Bu nedir?” sorusunun “Bu nasıl oldu?” sorusuyla değiştirilmesini önermektedir. Özellikle, Uluslararası İlişkilerde sistemin yapısını merkeze alarak yapılan bütüncül analiz ve aktör varsayımlarına ve neden-sonuç ilişkisine karşı koymaktadır.²² Gerçek dünya bir ‘metin’ gibi yorumlamamızla inşa edilmekte ve söylemlerden oluşmaktadır. Rasyonalist ve inşacı perspektifler arasındaki çatışmayı söylem yaklaşımıyla aşan post-yapısalcılar, temel olarak Foucault’un *soybilim ve Derrida’nın çifte okumayla yapısöküm kavramlarına dayanan söylem analizi yöntemlerini kullanmaktadır*.²³ Foucault’un *soybilim kavramına göre tarih, iktidarın sürekli bir şekilde yeniden üretimini ve alternatif yorumlamaların sürekli bir güç mücadelesini sergilemektedir. Derrida’nın yapısöküm kavramı ise, yerleşmiş ikili diktomiler arasındaki ilişkinin eşitsizliğini ve birbirine olan yapısal bağımlılığını göstermektedir*.

Bilgi-iktidar ilişkisini sorunsallaştıran bu kavramlarla post-yapısalcılık, olaylar ve aktörler hakkında belirli bir bakış açısına dayanan yorumlamalardaki dışlama, saklama ve karartma süreçlerini ifşa ederek bunların farklı temsillerini ortaya koyan farklı karşı-tarih yazımıyla ilgilenmektedir. Post-yapısalcılık, burası ve orası, ben ve öteki arasındaki dışlama ve ayrışma pratiğine yaslanan siyasi kimlik ve topluluk meselelerine odaklanmaktadır.

Post-yapısalcılığa göre, birey ve grup kimliği, belirli bir tarihsel yorum ve temsile dayanmakta ve başkasının farklılığıyla tanımlanmaktadır. Özellikle, ulus-devletlerin ‘biz’ kimliği farklı olanın çevrenmesi, disipline edilmesi veya dışlanması gereken bir tehdit/tehlike olarak inşa edilmesine dayanmaktadır. Kısacası, kimlik politikalarında ‘biz ve onlar’ ayrımı dışarıda tehdit içeren bir grup tanımlarken, içeride güvenliği sağlanması gereken

Michael J. Shapiro (der.), *International/Intertextual Relations: Postmodern Readings of World Politics*, New York, Lexington Books, 1989.

21 Lene Hansen, *Security as Practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*, London and New York, Routledge, 2006.

22 Richard Devetak, ‘Post-structuralism’ in *Theories of International Relations*, Scott Burchill et al (eds.), (Basingstoke: Palgrave Macmillan), 2013, s:254.

23 Senem Aydın-Düzgün, “Post-Yapısalcı Yaklaşımlar ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 12, Sayı 46, 2015, s. 157.

siyasi bir 'biz' kimliği kurmaktadır. Bu aynı zamanda içeride birlik ve uyumu tehdit eden yabancı, farklı ve tehlikeli herkesin ve her şeyin dışlanma pratiğini içermektedir.

Robert Walker, modern egemen devlet paradigmasının öne sürdüğü bu farklılık, zıtlık ve düşmanlık kategorilerini, görünüşte karşıt olan kimliklerin birbirilerini nasıl kurduklarını ve birbirileri içerisinde çözüldüklerini *yapısöküm yoluyla göstererek sarsmaktadır*.²⁴ David Campbell, bir çalışmada Bosna savaşında yaşananların şiddet, kimlik ve adalet kavramları açısından *yapısökümünü yapmaktadır*.²⁵ Bosna'da çatışan aktörlerin birbirleri hakkındaki görüşleri belirli bir tarihsel okumanın sonucudur. Campbell, kimlikler üzerine farklı bakış açılarının nasıl ölümcül sonuçlar doğurabildiğini, yorumlama ve anlam verme süreçlerini açığa çıkararak göstermektedir. Saf, homojen bir siyasi kimlik için farklılıkları tehdit olarak ikame eden söylemler, Bosna'da etnik temizliğe varan şiddete götürmüştür.

Ulus-devletler, biz kimliğini oluşturmak ve konsolite etmek için, mevcut güvenlik ve dış politika söylemleri aracılığıyla sürekli olarak tehdit tanımlamaktadırlar. Campbell'e göre²⁶ farklı kimliklerin tehdit/tehlike olarak inşa edilmesi devletin varoluş imkanındır. Örneğin, Soğuk Savaş yıllarında ABD'nin ulus-devlet kimliğini 'özgür dünyanın lideri' niteliğinde bir siyasi özne olarak inşa edebilmesinin imkanı, bu kimliğe ve bu kimliğin temsil ettiği dünyaya karşı Sovyetler Birliğini bir dış tehdit olarak gösterebilme başarısına, bu tehdidi içeride ve dışarıda savuşturabilme kapasitesine bağlıdır. Soğuk Savaş döneminde Amerikan dış politikasında dış tehdit olarak tanımlanan Sovyet kimliği ve ideolojisi, iç politikada Amerikan kimliği ve komünizm karşıtı ideolojisini inşa edip yeniden üreterek 'biz ve ötekiler' ayrımıyla kimlik sınırları ve alanları oluşturmuştur.

Bu perspektiften hareketle bu çalışma, Soğuk Savaş sonrası dönemde Sovyet tehdidi yerine geçen İslami terör tehdidinden sonra Post-Amerikan dünya düzeninde ABD'nin Çin tehdidi söyleminin hem yeni bir Çin kimliği inşa ettiğini hem de Donald Trump dönemi 'Büyük Amerika' ideali ve kimliğini oluşturmaya hizmet ettiğini göstermektedir. Bunun için, çalışmanın bir sonraki bölümü soybilim kavramından hareketle Çin tehdidi kavramının yeni güç mücadelesi ilişkilerine göre şekillendiğini ortaya koymaktadır. Sonuçta çalışma, Trump'ın Çin tehdidi söylemini analiz ederek, görünüşte karşıt olan bu iki devlet kimliğinin birbirilerini nasıl kurduklarını ve birbirileri içerisinde çözüldüklerini yapısöküm yoluyla göstermektedir.

24 Robert B. J. Walker, *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993

25 David Campbell, *National Deconstruction: Violence, Identity and Justice in Bosnia*, Minneapolis, University of Minnesota Press, 1998.

26 David Campbell, *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*, Minneapolis, University of Minnesota Press, 1992, s:12.

2. ÇİN TEHDİDİNİ ANLAMAK

2.1. İmparatorluk Döneminde Çin Dış Politikası

Çin'de krallıkların geçmişi M.Ö. 2000 yılına kadar geri götürülebilmektedir. M.Ö. 5. yüzyıldan M.Ö. 221'e kadar süren Savaşan Devletler döneminden sonra 'Çin' adının kökenini oluşturan Qin hanedanı, ilk birleşik imparatorluk olan Orta Krallığı kurmuştur.²⁷ Eski çağlardan On dokuzuncu yüzyılın ortalarındaki Afyon Savaşlarıyla Batılı güçlerin işgali başlayana dek, Çin'in dış ilişkilerinde Konfüçyüsçü kozmopolitan dünya görüşünün egemen olduğu iddia edilmektedir.²⁸ Bu görüşe göre Çin, tarihinde hiçbir dönemde, imparatorluk olduğunda bile, Batılı güçler gibi zor kullanarak kolonileştirmelere gitmemiştir. Doğu Asya'da hâkim olan Konfüçyüs değerlerinin ve vergi sisteminin Çin, Japonya, Kore ve Vietnam arasında ticareti ve iyi ilişkileri geliştirdiği, On dördüncü yüzyıldan On dokuzuncu yüzyıla kadar süren beş yüzyıl, bölgede savaşı engellediği düşünülmektedir. Bu süreçte, çatışmalar daha çok Konfüçyüsçü devletlerle kuzeyden gelen göçebe topluluklar arasında olmuştur. Devletler, saldırıları önlemek için haraç ödeme yoluna gitmiştir. Bu dönemin en kayda değer yanı, diğer devletlerin Çin'in sembolik üstünlüğünü kabul etmelerine rağmen, Çin'in onlar üzerinde imparatorluk baskısı kurmaya çalışmamasıdır.

Beş yüzyıl boyunca bu dört devletin böyle bir hiyerarşik yapı altında savaşmamış oluşu, Batı merkezli uluslararası ilişkiler teorilerinin hem realist hem liberal yorumlarının temel varsayımlarını yanlışlamaktadır. Öyle ki, yönetim biçimleri demokratik olmasa da devletler, savaşmak yerine ekonomik işbirliği geliştirmeyi tercih etmişlerdir. Çin'in hegemonyasına karşı diğer devletlerin bu gücü dengelemek için ittifak oluşturmaması ya da Çin'in gücünü mutlaklaştırmak veya maksimize etmek için diğerlerini kontrol etmeye çalışmaması realist açıklamalara karşıtlık oluşturmaktadır.

On dokuzuncu yüzyılın sonunda Batı, askeri gücüyle Çin merkezli sistemi ortadan kaldırarak Çin'i imparatorluk olmaktan devlet olmaya itmiş, Çin'e yirminci yüzyılın ortasına kadar süren bir 'utanç yüzyılı'²⁹ (the century of humiliation) yaşatmıştır.

2.2. Mao Zedong Dönemi Çin Halk Cumhuriyeti Dış Politikası

1949'da Mao Zedong ile başlayan devrimci dönem, İleri Büyük Sıçrayış (1958-61) ve *Kültür Devrimi* (1966-76) ile ilerleme ve modernleşmeye öncelik verdiği bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde savunma sanayisinin gelişimi ve teknolojik ilerleme için Sovyetler Birliğinden yardım alan Çin, askeri modernleşmede sınırlı ilerleme kaydederek

27 Michael G. Roskin, *Çağdaş Devlet Sistemleri: Siyaset, Coğrafya, Kültür*, Ankara: Adres Yayınları, 2014, s:504.

28 David Kang, *East Asia Before the West: Five Centuries of Trade and Tribute*, Columbia University Press, 2012.

29 Zhang Yongjin, "China's Entry into International Society: Beyond the Standard of 'Civilisation'", *Review of International Studies*, Cilt 17, No 1, s.3-16.1991.

geleneksel silahlara odaklanmayı sürdürmüştür.³⁰ 1949'da Komünist Parti, saldırgan emperyalizme karşı dünya barışının daimi koruyucusu olarak uluslararası toplumun yanında yer alan bir dış politika izleyeceğini bildirmiştir.³¹ Mao Zedong'a göre, o dönemde tarım toplumu olan Çin'in sanayi toplumuna dönüşmesi için barış şarttır. Savaş, Çin'in modernleşmesine engel olacaktır. Her iki taraf istekli olunca farklı sistemler barış içinde birlikte var olabilecektir.³² Çin, özellikle Kore Savaşı'ndan sonra ABD'nin çevreleme stratejisine karşı komşularıyla ilişkilerini geliştirip ekonomisini düzelmek için bu söyleme başvurmuştur.

Soğuk Savaş döneminin ilk zamanlarına rastlayan bu dönemde Çin, Birleşmiş Milletler'i büyük güçlerin rekabetinin bir uzantısı olarak göyerek üçüncü dünya ülkelerine karşı adaletsiz politikaları gerçekleştirmekte bir araç olarak kullandıkları şüphesiyle bu örgüte mesafeyle yaklaşmıştır. 1950'li yıllarda Asya-Afrika Konferansı ve Bandung Konferansı sonrasında Bağlantısızlık Hareketi³³ ve Grup 77 gibi oluşumlar vasıtasıyla gelişmekte olan ülkelerle ilişkilerini geliştirmeyi tercih etmiştir. 1953'te devlet başkanı Zhou Enlai, Tibet sorununa çözüm için Hintli bir delegeyi Pekin'e çağırarak ilk kez *Barışçıl Birlikte Varoluşun Beş İlkesini*³⁴ resmi olarak ortaya koymuştur. Bunlar: başka devletlerin içişlerine karışmama; toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygı; eşitlik ve karşılıklı yarar; saldırmazlık; barışçıl birlikte varoluş ilkeleridir. Böylelikle, Çin'in uluslararası arenadaki normatif hedeflerinin ve duruşunun altını çizmiştir.

Kısacası, Soğuk Savaş döneminin gerginliğinde silahlı mücadele ve 'barışçıl birlikte varoluş' felsefesi arasında kalınsa da Çin dış politikasında çoğunlukla barışçıl politikalar baskın olmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti, bu süreçte on bir sınır sorununun sekizinde şiddet kullanmamıştır. Barış söylemini devam ettirerek hiçbir büyük gücün yanında yer almamıştır ve Bağlantısızlık Hareketini desteklemiştir. Bu dönemdeki Komünist Çin yönetimi Batı ile ilişkileri olumsuz etkilese de ABD'li diplomat Henry Kissinger'in çabalarıyla 1972'de ikili ilişkilerin gelişmesini öngören Şangay Bildirisi yayınlanmıştır.³⁵

2.3. Deng Xiaping Dönemi Çin Dış Politikası

1970'lerde Çin, BM, UNESCO ve UNDP çatısı altında sosyal ve kültürel işbirliği yapmaya başlamıştır. Bu değişimde, Çin'deki sosyalist kültür devriminin dış politikaya ve diplomatik ilişkilere etkisi belirleyici olmuştur. Yine de batılılaşmaya ihtiyaç olmaksızın Çin karakteristiğinde, Çin değerleriyle oluşturulmuş bir modernleşmenin takip edilmesi amaçlanmıştır. 1980'lerde etkili olan bu aşamada, stratejist Deng Xiaoping'in ekonomik

30 Michael Raska, 'Back to the Future: China's Defence Industry Innovation Paths', RSIS Commentary, No. 229. Available at <http://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2014/11/CO14229.pdf>, 2014, Erişim: 10.02.2017.

31 Joseph Y.S. Cheng, "Convincing the World of China's Tradition to Pursue Universal Harmony", Journal of Chinese Political Science, Cilt 17, No 2, 2012, s.173.

32 A.g.e., s.175.

33 Mehmet Hasgüler ve M. Bülent Uludağ, Uluslararası Örgütler, Ankara: Nobel Yayınevi, 2005.

34 Joseph Y. S. Cheng, A.g.e., s.174.

35 Jian Chen, Mao's China and the Cold War, Chapel Hill: The University of North Caroline Press, 2001.

kalkınma reformları Çin'in dış ilişkilere ve uluslararası işbirliğine bakışını değiştirmiştir. Deng, 1987'deki Parti kongresinde Çin'in sosyalist modernizasyonunun sürekli barışın sağlandığı istikrarlı bir çevrede mümkün olduğu belirtilmiştir.³⁶

Çin, bu dönemde ayrıca ulusal kimlik, stratejik kültür ve güvenlik tanımlarını yeniden gözden geçirip, uluslararası toplumla ilişkilerini dönüştürmeye gitmiştir. Ulusal ekonomik kalkınmaya öncelik verilmesi, askeri-siyasi-sınır konusunda güvenlik önceliklerinin yerini işbirlikçi ve istikrar arayan, daha kapsamlı güvenliğin sürülmesine bırakmıştır. Bu yeni sistem, hem kalkınmayı sağlama hem de uluslararası ilişkilerde artan işbirliğiyle Çin'in, yeni dünya düzenini 'beş barışçıl ilkeye' göre şekillendirmesi için hareket ve mücadele alanını genişletmesine yardımcı olmayı hedeflemiştir. Aynı aşamada, IMF, Dünya Bankası ve Asya Kalkınma Bankası'na üyelikleri, Çin'in ekonomik ve finansal ilişkilerini geliştirmek yönünde somut adımlar attığını göstermiştir. 1980'ler öncesinde BM barış gücü operasyonlarından uzak duran Çin, Soğuk Savaş'ın son on yılında gerilimin azalmasıyla, 1988'de BM Özel Barış Gücü Komitesi'ne resmi üye olmuştur. Öte yandan iç politikada artan hoşnutsuzluklar nedeniyle 1989'da başlayan '4 Mayıs Hareketi' olarak anılan Tiananmen meydanı gösterilerinin Komünist Parti tarafından çok sert bastırılması, ülkenin Batılı devletlerce yaptırımlara uğramasına neden olmuştur. Bu yaptırımlara rağmen Çin, başka ülkelerle teknoloji konusunda çeşitli işbirliği anlaşmaları yapmaya devam etmiştir. 1980'lerden sonra insan haklarıyla yönetim, uluslararası düzeyde yeni medeniyet standartları getirdiği için Çin, bu postmodern gelişmelere yabancı kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Teknolojik gelişim ve askeri sanayi stratejisinde Mao döneminde Sovyetlerden yardım alarak geleneksel silahların geliştirilmesine odaklanan Çin, Deng döneminde bilim ve teknoloji gelişiminde tercihini askeri güçlenme yerine ekonomik kalkınma ve teknolojik yenilikçilik yönünde kullanmıştır. Junming Jiehe stratejisi olarak anılan bu politika çerçevesinde Ulusal Yüksek Teknoloji Araştırma ve Kalkınma Programı taktiksel olarak yedi öncelikli alanda ilerlemeyi amaçlamıştır: uzay; biyoteknoloji; üretim teknolojisi; enerji; lazer teknolojisi; ve geliştirilmiş materyaller.³⁷ Çin, Deng Xiaoping dönemi modernleşme stratejisini gerçekleştirirken 'gücünü sakla, zamanını kolla' ilkesiyle güvercin adımlarıyla hareket etmiştir.

Çin'de kurumsal ve yapısal eksikliklerle bürokrasinin etkisizliği ilerlemeyi yavaşlatıp bu amaçların gerçekleştirilmesinde engel oluşturmuştur. Bunun için 1990'ların sonunda reformlarla üretim sürecinin pazar mantığı araçlarıyla yeniden düzenlendiği ve etkili yönetişimin inşa edildiği bir döneme girilmiştir.

36 Joseph Y.S.Cheng, In China: Modernisation in the 1980s, Hong Kong: The Chinese University Press, 1989, s. 165-168.

37 Pratanashree Basu and Rakhahari Chatterji, "China's Race for Arms", Jadavpur Journal of International Relations, 20(1) 1-32, 2016, s: 3

2.4. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Çin Dış Politikası

Soğuk Savaş sonrası dönemde Çin, gerek ikili diplomatik ilişkiler aracılığıyla gerekse uluslararası örgütlerle sadece kültürel ya da ekonomik konularda değil, küresel çevre sorunlarından önemli askeri ve güvenlik meselelerine kadar her konuda sesinin duyulması için aktif rol üstlenmeye başlamıştır.³⁸

Öncelikle, 1990'larda kendini geliştirmekte olan, fakir bir Üçüncü Dünya ülkesi olarak tanımlayan Pekin, kalkınmaya odaklanan barışçıl bir dış politika stratejisi izlediğini savunmuştur.³⁹ Bu söylemle uyumlu olarak, 1995-96 Tayvan Boğazı krizinde, 1999'da ABD'nin Kosova müdahalesi sırasında, Belgrad'taki Çin elçiliğinin bombalanması olayında, 2001'de ABD ile Güney Çin Denizi'nde yaşanan sorunda, 2002'deki Kore Yarımadası nükleer krizinde ve de 2003 Irak krizinde barışçıl yollar kullanmaya çalışmıştır. Böylelikle içeride ekonomik güçlenme yolunda reformlarına öncelik veren Çin, üretim sürecine ivme kazandıracak pazar-odaklı araçlarla daha etkili bir üretim politikası izlemeyi amaçlamıştır.

Dünya Ticaret Örgütü'ne üyeliğiyle Batı'yla ilişkilerinde önemli adımlar atmasının yanı sıra, Asyalı ülkeleri barış ve istikrar açısından birleştiren Şanghay İşbirliği Örgütü ve Boam Forumu'nda kurucu olduğu 2001 yılı, Çin'in uluslararası örgütlerde rol üstlendiği ve 'dünyaya bağlandığı'⁴⁰ yeni dönemin habercisi olmuştur. Başlangıçta tereddüt etse de Çin, bölgesel hükümetlerarası bir örgüt olan ASEAN'a (Güneydoğu Asya İşbirliği Örgütü) üye olmuş, Kore'yle ve Tayvan'la iyi ilişkiler kurmaya başlamış, Japonya'yla siyasi ve sosyal sorunlara rağmen sıkı ekonomik bağlar kurmuştur.

Çin, dış politikada aktifliğini her geçen gün arttırmaktadır. BM Güvenlik Konseyi'nde en fazla sayıda barış gücü personeli Çin sağlamaktadır. Ayrıca, Milenyum Kalkınma Hedefi çerçevesinde 160'dan fazla geliştirmekte olan ülkeye yardımda bulunmaktadır. Yine de Çin'in uluslararası işbirliği ve barışa katkıları Batılı realistleri Çin'in yükselişinin barışçıl olacağı konusunda ikna edememektedir. Örneğin, John Mearsheimer, Uluslararası İlişkiler teorilerinde uluslararası işbirliğinin rolünü temel alan üç teori; 'liberal kurumsalcılık', 'kolektif güvenlik' ve 'eleştirel teoriyi' tartışarak örgütlerin, devletlerin dış politikasında ve davranışlarında çok az etkisi olduğunu ortaya koymuştur.⁴¹ Bu davranışlar, devletlerin birbirlerine karşı hak ve sorumluluklarından oluşmaktadır. Diğer bir deyişle, uluslararası örgütlerin dünya barışını sağlamada sınırlı etkisi bulunmaktadır. En basit nedenle devletler, daha güvende olmak için diğer devletlerden daha büyük askeri güce sahip

38 Zhihai Xie, "The Rise of China and Its Growing Role in International Organisations", ICCS Journal of Modern Chinese Studies, Cilt 4, No 1, 2011, s. 85-96.

39 Andrew J. Nathan and Robert S. Ross, The Great Wall and the Empty Fortress: China's Search for Security, New York: W.W. Norton, 1997.

40 Zhihai Xie, A.g.e., s.88.

41 John J. Mearsheimer: "The False Promise of International Institutions", International Security, Winter 1994/95, Cilt 19, No 3, s. 5-49.

olmayı amaçlayıp, diğerleri üzerinde etkili olmak istemektedirler. Stephen M. Walt'ın⁴² altını çizdiği gibi, bu durum kendi çıkarını gözeten devletleri işbirliği için ittifaklar yapmaktan alıkoymamaktadır.

Öte yandan, Çin dış politikasındaki barışçıl söylemin dış güçleri ikna etme etkisi Çin'in yapısal iç karışıklıkları ve Batı ile ilişkilerindeki sorunlar nedeniyle de sınırlı kalmaktadır.⁴³ Çinde bürokrasinin şeffaf olmamasından dolayı Çin'in insan hakları konusunda ne kadar gelişim gösterdiği bilinmemektedir. İnsan Hakları İzleme Örgütü ve Uluslararası Af Örgütü uzmanlarına göre, Çin'de her yıl, içlerinde siyasi tutuklular da dâhil tahminen 10.000 kişi tutuklanmaktadır. Örneğin, İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 2014 ve 2015 raporlarında Çin yönetiminin Xinjiang'daki uygulamaları protesto eden Uygurlara karşı sert müdahalede bulunduğu, protestocuların birçoğunun öldürüldüğü, birçoğunun da kayıp olduğu belirtilmiştir.⁴⁴

İç politikasında ciddi sorunlar olan Çin, gelişen ekonomisiyle birlikte küresel güç rekabetinin en önemli aktörlerinden biri olmuştur. 1980'lerden beri kalkınma politikalarında öncelik alanı olarak bilim ve teknolojiyi seçen Çin, 2000'li yıllarda kayda değer aşama kaydetmiştir. 21. yüzyılda teknolojik inovasyon bir ülkenin en temel ulusal güç kaynaklarından biridir. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojisi alanında dünyadaki diğer ülkelerle yoğun bir yarış içinde olan Çin, 2014 yılında 920.000 başvuruyla dünyadaki patent başvurularının %34.6'nı yapmıştır. Bu rakam, ABD'nin başvuru sayısından %165, Japonya'ninkinden %235 daha fazladır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) verileri de Çin'deki teknolojik yenilik ve buluşlar için yapılan çalışmaların dikkat çekici biçimde arttığını doğrulamaktadır.⁴⁵

2008 ekonomik krizinin Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa devletlerini sarsmasına karşılık Çin'in hızlı ekonomik büyümesi⁴⁶ Batılı realistlerce tehdit olarak görülmesine neden olmuştur. Realistler, güçlenen Çin'le ABD'nin yoğun bir askeri ve güvenlik rekabetine gireceğini öngörmektedir. Bu argümana karşı bu çalışma, ABD'nin 'Çin tehdidi' söylemine dünya politikasında devlet, güvenlik, egemenlik ve dış politika gibi temel kavramları sorgulayan, tehdidin iktidar üretici gücü üzerinde duran post-yapısalcı perspektiften bakmaktadır.⁴⁷ Bu perspektifle, ABD'nin Çin'i bir 'tehdit' olarak inşa eden söyleminin hem ABD'nin kendi kimliğini yeniden tanımlamasına hem de Çin'in yeni

42 Stephen M. Walt, *The Origins of Alliances*, NY: Cornell University Press, 1987.

43 Qing Cao, "Confucian Vision of a New World Order?: Culturalist Discourse, Foreign Policy and the Press in Contemporary China", *International Communication Gazette*, Cilt 69, No 5, October 2007, s. 431-450.

44 World Report 2014: China, <https://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/china-and-tibet> (Erişim Tarihi: 20.01.2017); World Report 2015: China, <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/china-and-tibet> (Erişim Tarihi: 20.01.2017).

45 Are patents indicative of Chinese innovation?, <http://chinapower.csis.org/patents/>, Erişim: 01.12.2016.

46 Ming Wan, *The China Model and Global Political Economy: Comparison, Impact, and Interaction*, New York: Routledge, 2014.

47 Tuncay Kardaş ve Ramazan Erdağ, "Postyapısalcılık ve Uluslararası İlişkiler", içinde Ramazan Gözen (der.) *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul: İletişim, 2016, s:382.

hegemon bir güç olarak gelişmesine hizmet ettiğini savunmaktadır. Araştırmanın bir sonraki bölümü bu paradoksu ortaya koymaktadır.

3. ABD’NİN YARATTIĞI PARADOKS: ÇİN DIŞ POLİTİKASINDA KRİTİK DÖNÜŞÜM YA DA ‘ÇİN MODELİ BİR HEGEMONYA’

Çin dış politikasında sürekli vurgulanan ‘barış ve uyum’ söylemine rağmen, amerikalı realistler ve siyasiler çin’in imparatorluk yönetimi altındaki zafer ve onur günlerine dönme yolunda ilerlediğini ve abd’nin önünde bir tehlike oluşturduğunu düşünmektedir. David Campbell, tehlikenin objektif bir olgu olmadığını iddia etmektedir. Aslında hiçbir şey kendiliğinden bir risk taşımamaktadır, her şey bakış açımıza göre bir risk taşımaktadır. Her risk bir tehlike ya da tehdit olarak görülmemektedir. Örneğin, abd’de her yıl diyabet ya da intihar daha çok insan ölümüne neden olsa da hıv kamu sağlığına birincil tehdit olarak görülmektedir.⁴⁸ Dolayısıyla tehlike, risk ve tehdit kavramları yorumlamalara dayanarak içerik kazanmaktadır. Bu post-yapısalcı yaklaşıma göre, güç mücadelelerine dayanan yorumlamalar değiştikçe, tehdit algılamaları ve kimlik tanımlamaları değişmektedir. Buna bağlı olarak biz ve ötekiler ayrımı da sürekli yeniden inşa edilmektedir. Tarihi yüzyıllar öncesine dayanan çin’in, son on yılda abd için ciddi bir tehlike olarak görülmesi ve 2018 yılında birincil tehdit olarak tanımlanması belirli tarzda bir yorumlamaya dayanmaktadır. Bu yorumlamaya dayanan kimlik politikalarını daha iyi anlamak için çalışmanın bu bölümü, abd’nin ‘çin tehdidi’ söyleminin yeni rekabet alanları doğan post-amerikan dünya düzeninde hem kendi hem de yeni çin kimliğini inşa etmesine neden olarak çin’i dış politikada savunmacı yaklaşımdan saldırgan yaklaşım izlemeye doğru ittiğini ortaya koymaktadır.

Çağdaş çin dış politikasının temel unsurlarından olan çin istisnacılığı⁴⁹ çin tarihindeki çok köklü bir barış, uyum ve ‘örnek olarak liderlik etme’ geleneğine dayanmaktadır. Bu istisnacılık, pekin’in büyük bir güç olarak yükselirken entelektüel destek görececek bir stratejik söylem yayma ve ideolojik meşruiyet kazanma amacına hizmet etmektedir. Bununla birlikte çin, batı modelinden farklı bir güç modeli çizmektedir. Farklılıklara saygı anlayışıyla çin’in uluslararası politikada hegemonya kurmayan çin modeli bir yükselişinin çin’in iki geleneksel kültürel ilkesinden kaynaklandığı öne sürülmektedir. Birincisi, ‘*li bu wang jiao*’, yani ‘çinliler yabancı topraklara ritüel öğretmeye gitmezler’; ikincisiyse ‘*hua bu zhi yi*’, yani ‘çinliler yabancı halkları yönetmezler’ öğretisidir.⁵⁰ Ayrıca çin’in dünya politikasında ahlaki bir otorite olmak adına tarihte hep olduğu gibi çine özgü çin modeli demokrasiyle⁵¹ kendine has söylem ve politikalarını takip edeceği umulmaktadır. Bu bağlamda Çin’in, Amerikan modeli demokrasi anlayışını yükselişinin

48 David Campbell, *Writing Security...* s: 1-2.

49 Feng Zhang, “The rise of Chinese exceptionalism in international relations”, *European Journal of International Relations*, Cilt 19, No 2, 2011, s.305–328.

50 A.g.e., s. 319.

51 Bo Zhiyue, “China’s Model of Democracy”, *International Journal of China Studies*, Cilt 1, No 1, 2010, s.110-113.

önünde bir engel olarak görüp güvenleştirdiği,⁵² kendi gelenekleriyle uyumlu Marksist teori ve Çin karakteristiğinin bileşimi olan bir Çin sosyalist demokrasisi⁵³ geliştirdiği iddia edilmektedir.

Bu bakış açısına göre, Çin'in bölgesel komşularını gücüyle tehdit ettiği de yersiz bir kaygıdır; çünkü bu devletler önemli ortak değerler paylaşmaktadır. Doğu Asya ülkeleri sadece egemenlik ve içişlerine müdahale etmeme anlayışını değil, Konfüçyüs kültürüyle uluslararası ilişkilerde pasifizm ve hiyerarşiyi muhafaza etme eğilimini de paylaşmaktadırlar.⁵⁴ Çin, sürekli olarak bu Asya değerlerine vurgu yapmaktadır. Çinli Siyaset Bilimci Shiping Tang'a göre, ABD bölgesel diğer güçlerle işbirliği yaparak Çin'in Doğu ve Güney Doğu Asya'da bölgesel bir hegemon olmaması için uğraşmaktadır. Paradoksal biçimde bu çevreleme stratejisi Çin'i realist bir çizgide dış politika izlemeye itecektir.⁵⁵ Mayıs 2015 tarihli Çin Askeri Stratejisi, Tang'ın bu değerlendirmesini doğrulamaktadır. Belgede Çin'in bölgesinde artan provokasyonları içişlerine müdahale olarak görmektedir. Devlet İstihbarat Kurumuna göre, bunlara karşı 'aktif savunma' yapmak Çin'in yeni askeri stratejisinin özünü oluşturmaktadır. Çin'in artan askeri gücü ekonomik kaynaklarının gücünü yansıtırken, dış ilişkilerinde tehdit algılamalarına ve savunma stratejisine ilişkin de bilgiler vermektedir.

3.1. Çin Dış Politikasındaki Değişimin Bir Göstergesi Olarak Silahlanma

21. yüzyılın ilk çeyreğinde sadece Asya-Pasifik bölgesinde değil, dünyanın genelinde artan bir belirsizlik ve güvensizlik ortamı yoğun biçimde hissedilmektedir. Bu 'risk dünyasında' devletler, gelişmiş silah sistemlerine sahip olmak için ve kendi silahlanma sistemlerini kurup geliştirmek için teknoloji ve araştırmaya yatırım yapmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda zorlu bir silahlanma yarışı küresel düzeyde tırmanmaktadır. Bu nedenlerle Çin, ekonomik olarak büyüyüp güçlendikçe askeri gücünü de dikkate değer oranda arttırmaya başlamıştır. Savunma ve saldırı kapasitesini artan ve çeşitlenen biçimde geliştirme yoluna gitmiştir.⁵⁶ Donanma ve hava gücü gözle görülür biçimde büyümüş, böylelikle, bir kara gücü olmaktan çıkıp gücü ve kontrolünü deniz aşırı yerlerde sinayabileceği kapasiteye ulaşmıştır. Bu dönüşüm Çin'i kıtasal bir güç olmaktan çıkarıp hava ve deniz gücüyle etkisini küresel olarak yayabileceği kapasiteye ulaştırmıştır. Başkan Hu Jintao 2012'deki Parti Kongresi'nde Çin donanmasının önemini vurgulayarak, Çin'in kaynaklarını ve

52 Baogang He, "Working With China to Promote Democracy", The Washington Quarterly, Cilt 36, No 1, 2013, s.41.

53 C. Fred Bergsten, Charles Freeman, Nicholas R. Lardy, Derek J. Mitchell, China's Rise: Challenges and Opportunities, Peterson Institute for International Economics and Center for Strategic and International Studies, 2008, s.59.

54 Barry Buzan, A.g.e., s.14.

55 Shiping Tang, "From Offensive to Defensive Realism: A Social Evolutionary Interpretation of China's Security Strategy", in Robert S. Ross, Zhu Feng and Susan Leigh Star, eds, China's Ascent: Power, Security, and the Future of International Politics. Ithaca, London: Cornell University Press, 2008.

56 David A. Graff and Robin Hingham (eds), A Military History of China, Lexington: the University Press of Kentucky, 2012.

kapasitesini geliştirip tam anlamıyla bir deniz gücü olması için bu alanda ülkenin tüm haklarının ve çıkarlarının korunması gerektiğini ifade etmiştir.⁵⁷ 2012'de yerine geçen Xi Jinping yönetiminin politikalarıyla silah üretimi ve ihracatına hız kazandırması, Çin'in etkisinin yalnızca ekonomik değil, askeri olarak da geniş bir alanda daha derinden hissedilmesine neden olmaktadır. Çin Başbakanı Li Keqiang kongre konuşmasında hükümet ve ordu arasındaki bağların daha sıkılaşmasının altını çizerek Çin'in daha organize biçimde hava, kara ve deniz olmak üzere tüm cephelerde tüm senaryolara ve çatışmalara hazırlıklı olması gerektiğini belirtmiştir.⁵⁸

2014 yılında dünyadaki ekonomik büyümenin %38'inin Çin tarafından sağlanması Çin'in yükselen gücünün en iyi göstergelerinden biridir. Çin ekonomisi son 15 yılda yaklaşık %950 büyüme kaydetmiştir. Bununla birlikte askeri harcamaları, GSYH'nın %2'sini içeriyor görünse de bu miktar, 1997'de sadece 10 milyar dolarken 2001 yılında 52 milyar dolar olmuş, 2015'te 214 milyar dolara ulaşmıştır.⁵⁹ Çin'in savunmaya ayırdığı bütçeye bakarsak olursak 2014 yılında %12'lik, 2015 yılında %10'luk, 2016 yılında ise %7,6'luk bir artış göstererek 146 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Çinli yetkililerce açıklanan bu resmi rakamların gerçek rakamları yansıtmadığı düşünülmektedir.⁶⁰ ABD'nin Savunma Birimi'ne göre bu rakamın aslı 180 milyar dolar, Stockholm Uluslararası Barış Enstitüsü'ne (SIPRI) göre ise 214 milyar dolardır.

Son dönemdeki en önemli gelişmelerden biri, Çin'in savunma sektöründe üretim, araştırma ve geliştirme alanlarında özel yatırımı teşvik edici politikalara yönelmesidir. Bunun askeri güçlenme, kalkınma, uydu kaynakları ve veri paylaşımını teşvik edeceği düşünülmektedir.⁶¹ SIPRI'NİN 2016 VERİLERİNE GÖRE BAŞTA RUSYA, FRANSA, UKRAYNA VE İSVİÇRE'DEN SİLAH SATIN alan Çin'in son on yılda silah ithalatı %42 düşse de kendi silah sanayi ve teknolojisini geliştirdiği için ihracatı iki katına yükselmiştir. Böylelikle dünyada silah ihracatında beşinci sıraya tırmanmıştır.⁶² Çin, başta Pakistan, Bangladeş ve Myanmar olmak üzere silah ihracatını daha çok gelişmekte olan ülkelere yapmaktadır. Bununla birlikte Türkiye gibi uzun zamandır NATO üyesi ülkelere silah alımı yapan ülkeler de düşük maliyetli olduğu için Çin şirketlerine yönelmektedirler.⁶³ Öte yandan Çin'in silah ihracatında

57 Chen Andrea, "China Charts Course for Blue-water Navy, Extending Reach into Open Seas", South China Morning Post, 26 May. Available at <http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1808948/beijing-pledges-increase-range-role-navy-amid-tensions?page=all>, 2015, Erişim: 02.02.2017.

58 China Raises 2016 Defense Spending by 7.6%, <http://www.defensenews.com/story/defense/2016/03/06/china-raises-defense-spending/81407252/>, Erişim: 28.11.2016.

59 "What does China really spend on its military?"; <http://chinapower.csis.org/military-spending/> erişim: 01.12.2016.

60 Ayrıca bakınız: Richard A. Bitzinger, "Double-Digit Defense Growth: What It Means for a Peaceful Rise", <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-03-19/chinas-double-digit-defense-growth>, Erişim: 28.10.2016.

61 Basu and Chatterji, A.g.e. s: 12.

62 SIPRI Arms Transfers Database, SIPRI Trend Indicator Values (TIVs), Retrieved April 6, 2016, from http://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_toplist.php, Erişim: 12.03.2017.

63 Basu and Chatterji, A.g.e., s: 13-14.

şeffaflık ve hesap verebilirlikten uzak biçimde Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki ABD'nin yaptırım uyguladığı devletlere ya da hükümet-dışı aktörlere barışa, istikrara ve kalkınmaya tehdit oluşturacak nitelikte silahlar sağlaması kaygı uyandırmaktadır.⁶⁴

4. YENİ ÇİN'E KARŞI YENİ 'BÜYÜK AMERİKA'

Kasım 2016'daki ABD Başkanlık seçimlerini Donald Trump'ın kazanması, hem iç politikada hem dış politikada önemli değişikliklerin başladığı bir süreci başlatmıştır. Bu nedenle, Birleşik Devletler'i yeniden 'Büyük Amerika' yapma vaadiyle yola çıkan Trump'ın Çin söylemini analiz etmek, yeni Amerikan kimliği ve dış politikasını anlamak için önemlidir. Bu amaçla bu bölümde ABD Başkanı Donald Trump'ın ABD-Çin ilişkilerinde öne çıkan konular üzerine söylemleri ve politikaları analiz edilmektedir.

18 Aralık 2017 tarihli ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde Donald Trump,⁶⁵ iç ve dış ilişkiler bağlamında başkanlığının ilk bir yıllık değerlendirmesini yapmıştır. Son yıllarda gitgide çeşitlenen tehditlerle Birleşik Devletler'in son derece tehlikeli bir dünyaya karşı karşıya olduğunu ifade eden Trump, dış ilişkilerde öncelikle olarak Amerikan halkının güvenliğini, çıkarlarını ve refahını korumayı amaçladığını belirtmiştir. Bu tehdit ve zorluklarla mücadele için içeride Amerikan halkının kendine güvenini yeniden inşa ettiklerini iddia eden Başkan, devletin kuruluşundan beri Amerikan ailesini ve toplumunu başarıya götüren değerler ve ilkelere bağlılığı yeniden tesis ettiklerinin altını çizmiştir. Realist bir uluslararası sistem ve dış politika anlayışıyla her şeyin güçlü bir orduya sahip olmakla başladığını düşünmektedir. Yeni Washington yönetimi, büyüyen ekonomi, güçlenen ordu, sağlamlaştırılan sınırlar ve müteakbil ticari ilişkilerle Amerika'nın egemenliğini savunmayı amaçlamaktadır. Trump, yeni güvenlik stratejisinin vizyonunu, dış ilişkilerde 'Önce Amerika' mottosuyla şu şekilde açıklamıştır: *Amerikan halkını korumak, yaşam biçimimizi korumak, refahımızı arttırmak, güçle barışı tesis etmek, Amerika'nın dünyadaki etkisini geliştirmek*. Ayrıca, 'müreffeh, güvenli ve güçlü' Amerika'nın son bir yılda dünya liderliğinin yenilediğini ve yeniden oluştuğunu bildirmiştir.

Yeni uluslararası sistem, ABD'nin Soğuk Savaş dönemi resmi belgelerindeki gibi,⁶⁶ belirsizlik, düzensizlik, muğlaklık ve kuralsızlık gibi negatif kavramlarla tarif edilmektedir. Benzer biçimde, Trump, Amerikan halkının son derece tehlikeli bir dünyada yaşadığının, ulusun sadece güvenliğinin değil, kimliğinin ve yaşam biçiminin de tehlikede olduğunu altını çizmektedir. Bu tehdit söylemi ve Trump'ın 'kurtuluş' vaadi, vatandaşları iktidara bağlamakta ve iktidarını güçlendirmesine hizmet etmektedir. 2018 Ulusal Güvenlik Stratejisi'ne göre, büyük güçler arasındaki rekabet, özellikle Çin'le ilişkiler Washington'un

64 Mark Bromley, Mark, Duchatel, Mathieu and Holtom, Paul, "China's Exports of Small Arms and Light Weapons", SIPRI Policy Paper, No. 38, Available at <http://books.sipri.org/files/PP/SIPRI38.pdf>, s: 38, October, 2013, Erişim: 12.03.2017.

65 National Security Strategy of United States of America, December 2017, s: 1. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, Erişim 25.02.2018.

66 David Campbell, Writing Security... s:32.

yeni dünya düzeni algısı ve güvenlik stratejisinin merkezine oturmuştur. Stratejide açıkça Çin ve Rusya'nın ABD'nin güvenliğini ve refahını sarmaya çalıştığı, Amerikan gücüne, etkisine ve çıkarlarına meydan okuduğu ifade edilmiştir.

Bu yeni dünya tahayyülünde Amerikan kimliği ve Amerika'nın dünyadaki yeri ve misyonu yeniden tanımlanmaktadır. Dahil etme ve dışlama pratikleri 'biz ve ötekiler' ayrımı yaratırken, içerideki ve dışarıdaki düşmanları yeniden saptama işlevi görmektedir. Yeni tehditler, Çin'le ilişkilendirilerek saptanmaktadır. Soğuk Savaş döneminde olduğu gibi, Çin tehdidi söylemi sadece askeri ve ekonomik güç rekabetine dayanmamaktadır; iki farklı dünya görüşü ve ideolojinin rekabetine dayanmaktadır. Trump'ın 'kötü Çin' diye nitelediği, bireysel özgürlükleri sınırlayan, siyasi muhalefeti bastıran, gazetecileri susturan ve tutuklayan Çin'dir. ABD, adil ve özgür dünyayı temsil ederken, Çin, otoriter ve baskıcı bir dünyayı temsil etmektedir. Çin'in yolsuzlukları, devlet kontrolü ve gözetimi, haksız rekabet ilişkileri ve yayılcı politikaları Amerikan değerlerini ve yaşam biçimini de tehdit etmektedir. Olası bir Çin hegemonyasının Amerika'yı kültür ve kimlik kaybına uğratacağı korkusu, ötekileştirme stratejisi olarak kullanılmaktadır. Oysa, tehdidin temsili,⁶⁷ çoğu kez tehdidin kendinden değil, ahlaki ve normatif yorumlamalarıyla inşa edilmektedir.

California San Diego Üniversitesi'nin 21. Yüzyıl Çin Merkezi'nin raporuna göre, Amerika Birleşik Devletleri'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerinde altı öncelikli konu başlığı bulunmaktadır.⁶⁸ Etkili bir işadamı olan Başkan Trump, uzun yıllar Çinlilerle işbirliğini yaptığını Çin'i ve Çin kimliğini iyi tanıdığını iddia etmektedir. ABD'nin yeni Çin algısını daha iyi anlamak için, Donald Trump'ın bu altı konu üzerine söylemlerini değerlendirmek yerinde olacaktır: Kuzey Kore'nin nükleer ve füze programına karşı işbirliği yapmak; Birleşik Devletler'in Çin'le olan ticari ve yatırım ilişkilerinde mütekabiliyet yokluğunun etkili araçlarla uygulanması; Asya-Pasifikteki deniz sorunlarının ilkel ve kurala dayalı yaklaşımla yönetilmesi için çabaların yoğunlaştırılması; Birleşik Devletler'in vatandaşlarına, şirketlerine ve kuruluşlarına zarar veren Çin sivil toplum politikalarına bir çare bulmak; küresel iklim değişikliğine karşı işbirliğini genişletmek ve sürdürmek; Birleşik Devletler'in Asya'daki taahhütlerinin onayı.

Kuzey Kore'nin nükleer ve füze programına karşı işbirliği yapmak konusunda Trump, Kasım 2017'de Çin'e yaptığı ziyarette⁶⁹ "Tüm medeni dünya Kuzey Kore tehdidine karşı birleşmeli" ifadesini kullanarak, "tüm sorumlu milletlerin katil Kuzey Kore rejimini" finanse etmeyi bırakmaları gerektiğine dikkat çekerek Çin'i daha fazla eylemde bulunmaya çağırmıştır. Bölgeyi ve dünyayı bu ciddi nükleer tehditten kurtaracak güce sahip olduklarını belirten ABD Başkanı, bunun ortak eylem, ortak güç ve barışa ulaşmayı başarmak için ortak

67 A.g.e. s: 92.

68 Orville Schell and Susan L. Shirk, US Policy Toward China: Recommendations to a New Administration, the University of California San Diego, School of Global Policy and Strategy, The 21st Century China Center, Task Force Report, February 2017.

69 The Guardian, Trump praises China and blames US for trade deficit: <https://www.theguardian.com/world/2017/nov/09/donald-trump-china-act-faster-north-korea-threat>

azmi gerektirdiğini söylemiştir. Bu ifadeler, ABD'ye dünya barışını sağlamak konusunda sorumluluk ve misyon yüklemektedir. Amerikan ulusu, sorumlu ve medeni dünyanın bir parçasıdır.

Birleşik Devletler'in Çin'le olan ticari ve yatırım ilişkilerinde mütekabiliyet yokluğunun etkili araçlarla uygulanması, Donald Trump'ın Çin ile ilişkilerde en fazla üzerinde durduğu konulardan biridir. Ona göre, ABD ve Çin arasındaki ticari ilişkiler 'adaletsiz ve tek-taraflıdır'. 3 Kasım 2015'te 'Good Morning America' için verdiği bir röportajda Çinlilerden olumsuz nitelikte genellemeler kullanarak şu şekilde bahsetmiştir: 'Çin'e baktığımızda, onlar müzakerelerde azılı insanlardır. Sizin boğazınızı sıkamak, sizi parçalamak isterler. Zor insanlardır.' Bu ifadeler Trump ve yeni Amerika'nın Çin 'korkusunu' dışa vurmaktadır. 2 Mayıs 2016'da Fort Wayne'deki seçim kampanyası konuşmasında ise Çin'den 'dünya tarihindeki en büyük hırsız' diye bahseden Trump, 'Çin'in ülkemize tecavüz etmesine artık izin vermemeliyiz.' demiştir. Seçim sonrasında Çin'e yaptığı ziyarette ise Çin'i suçlamadığını belirterek, 'kendi vatandaşlarının faydası için başka bir ülkeden faydalanan bir ülkeyi kim suçlayabilir ki' diyerek söylemini yumuşatmıştır. Bununla birlikte, ABD ve Çin arasındaki ticari ilişkilerin artık 'işe yaramaz ve sürdürülemez' olduğunu ifade etmiştir.

Asya-Pasifikteki deniz sorunlarının ilkeli ve kurala dayalı yaklaşımla yönetilmesi için çabaların yoğunlaştırılması, ABD'nin bölgesel çıkarları için öncelikli konuların başında gelmektedir. Trump yönetimine göre,⁷⁰ Çin, dünyayı Amerika'nın değerlerine ve çıkarlarına antitetik biçimde şekillendirmeyi amaçlamaktadır. Devlet-merkezli ekonomik modelini yayıp bölgeyi kendi faydasına göre düzenleyip Birleşik Devletleri Hint-Pasifik bölgesindeki yerinden etmek istemektedir. ABD'nin savaş sonrası dönemde Çin'i uluslararası sisteme entegre etme çabalarının Pekin'i liberalleştireceğine inanılmaktaydı. Washington'a göre beklenenin tam tersi olmuştur. Çin, başkalarının egemenliği pahasına kendi gücünü genişletmektedir. Askeri modernizasyonu ABD'den sonra en büyük bütçeli ikinci orduya sahip olması ve Güney Çin Denizi'ndeki askeri faaliyetleri bölgedeki serbest dolaşımı, ticari ilişkileri ve diğer devletlerin çıkarlarını tehlikeye atmaktadır.⁷¹ Çin'in çevresindeki ülkeleri pasifize etme çabaları ve Asya'nın güvenliğini sadece Asyalıların sağlaması gerektiğine ilişkin düşüncesi ABD'nin Asya-Pasifikteki gücü sınırlamakta ve Çin'i bölgesel bir hakimiyet ve hegemonya kurmaya doğru götürmektedir.

Birleşik Devletler'in vatandaşlarına, şirketlerine ve kuruluşlarına zarar veren Çin sivil toplum politikalarına bir çare bulmak konusunda Donald Trump, Çin'e karşı ötekileştirici bir söylem kullanmaktadır. Trump, 2015 yılında basılan *Crippled America: How to Make America Great Again* başlıklı kitabında Çin'den 'düşmanımız' diye bahsederek, açık biçimde 'biz ve onlar' ayrımını kurmaktadır: "Bazı insanlar Çin'den bizim düşmanımız olarak bahsetmememi istiyor. Fakat onlar tam da öyleler. Tüm sanayiye mahvettiler, düşük ücretli işçileri kullanarak, bizi on binlerce işimizden ederek, çalışmalarımızı gizlice

70 National Security Strategy of the United States of America, December 2017, s: 25. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>, Erişim 25.02.2018.

71 A.g.e. s: 46.

izleyerek, teknolojimizi çalarak ve para birimlerini manipüle ve devüle ederek, böylelikle mallarımızı ihraç etmek daha pahalıya mal oldu ya da bazen imkansız oldu.”

Küresel iklim değişikliğine karşı işbirliğini genişletmek ve sürdürmek konusunda Trump, Çin'in yeterince sorumluluk almadığını vurgulayarak, küresel ısınma kavramının Çinliler tarafından Amerika'nın ekonomik çıkarlarına zarar vermek için yaratıldığını iddia etmektedir.⁷²

Birleşik Devletler'in Asya'daki taahhütlerinin devamı, ABD-Çin ilişkilerinde öne çıkan başlıklardan sonuncusudur. Aralık 2016'da Donald Trump'ın Başkanlık seçimi zaferini Tayvan Başkanı Tsai Ingwen'in telefon konuşmasıyla kutlaması, Pekin'in 'tek Çin' politikasına ve temel ulusal çıkarına ters düşse de Trump, sonraki aylarda Xi Jinping ile düzenlenen ikili görüşmelerde Çin ile ilişkilerini düzeltme yoluna gitmiştir. Nisan 2017'deki Florida görüşmelerinde Trump, Çin ile diplomasi ve güvenlik, ekonomi, hukuki yaptırım ve siber güvenlik olmak üzere dört alanda 'kapsamlı diyalog' kurmak için anlaşmıştır. Washington, ayrıca ülkesinin ticari açığını kapatmak için Çin'e ihracatını arttıracak önemli anlaşmalara imza atmıştır. Öte yandan, Washington'un Trans-Pasifik Ortaklığından çıkmasının Asya'daki ekonomik etkisini azaltacağı düşünülmektedir. ABD, kendini 'özgür dünyanın lideri' olarak görse de Trump'ın yarı-izolasyonist 'Önce Amerika' söylemi ve uygulamaları buna gölge düşürmektedir. Ayrıca, 17 Ocak 2018'de düzenlenen Dünya Ekonomik Forumunda Xi Jinping'in ekonomik korumacılığa karşı küreselleşme ve serbest ticareti savunan bir konuşma yapması, Çin'in küresel etkisine karşı henüz büyük bir strateji geliştiremeyen Trump yönetiminin liderliği sürdürme idealine meydan okur niteliktedir. Öte yandan Pekin'in başını çektiği Asya Altyapı Yatırım Bankası ve 'yeni İpek Yolu' projesi, Asyalı ülkeleri Avrupa'ya bağladığı gibi Çin'in jeopolitik etkisini yayararak 1945 sonrası ABD'nin Marshall Yardımlarıyla yaptığı gibi yumuşak gücünü arttırmaktadır.⁷³

Amerikalı dış politika analistleri ABD'nin Çin'le girdiği bölgesel ve küresel rekabetin uzun yıllar ABD Dış Politikası için öncelikli bir mesele olacağını düşünmektedir. Bunun için, Yeni Amerika'nın⁷⁴ Çin'e karşı çevrelemenin ötesinde büyük bir strateji geliştirerek⁷⁵ Çin'in yükselişini dengelemesi gerekmektedir. Yeni dünya düzeninde Çin'in güçlenişi en önemli fenomen olarak belirirken yeni Amerika, dünyayı 'tehdit' ve 'korku' söylemleriyle kuran, savunmacı paranoyalarla milliyetçiliği, yabancı düşmanlığını ve popülizmi arttıran bir iç ve dış siyaset izlemektedir. Bunun yerine ABD, her alanda daha fazla yenilik, gelişme ve rekabete odaklanarak, Çin'le daha fazla diplomatik ve ekonomik diyalog geliştirerek gücünü hem bölgesel hem de küresel düzeyde sürdürebilir. Böylelikle, Çin'i ötekileştirerek

72 DW Akademie, Donald Trump on China in 5 quotes: <http://www.dw.com/en/donald-trump-on-china-in-5-quotes/g-41291580>, Erişim 20.02.2018.

73 Christopher Layne, "The US-Chinese power shift and the end of the Pax Americana", *International Affairs* 94: 1, 2018, s:101.

74 Richard N. Haass, *Yeni Amerika: Dış Politika İçeride Başlar*, İstanbul: Tuti Kitap, 2014.

75 Robert D. Blackwill and Ashley J. Tellis, "Revising U.S. Grand Strategy Toward China", *The Council on Foreign Relations*, Special Report No. 72 March 2015.

düşmanlaştıran yeni çatışmacı dünya düzeninin oluşmasından kaçınılabilecektir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Amerikalı akademisyenler ve siyasetçiler tarafından 21.yüzyılın Çin yüzyılı olacağı ve Çin'in uluslararası gücüyle ABD'ye meydan okuyarak bir tehdit oluşturabileceği iddia edilmektedir. Bu çalışmada, ABD'nin bu 'Çin tehdidi' söylemini post-yapısalcı perspektifle analiz edilmiştir.

Tarihsel olarak bakıldığında Çin'in imparatorluk döneminden beri diğer devletlerle ilişkilerinde barış ve uyuma vurgu yaptığı görülmektedir. Çin dış politikasında tarih boyunca farklı formlarda 'istisnacılık', 'farklılıkları uyumla birleştirme' ve 'koruyucu pasifizm' ilkelerini sürdürmüştür. Bu bağlamda Pekin, iç politikada Çin modeli bir demokrasi, dış politikada ise Çin modeli bir hegemonya önermektedir. Yine de Çin'in Batılı anlamda demokrasiye sahip olmadan yükselişi Batı dünyasında kaygı uyandırmaktadır. Realistlere göre, Çin tehdidi ancak Çin'in bölgesel bir hegemon güç olmasının önüne geçilerek engellenebilecektir. ABD, bu bağlamda Çin'i çevreleme stratejisi izlemektedir. Çalışmada bu durumun, ABD için bir paradoks yarattığı saptanmıştır. Bölgesindeki faaliyetleri provokasyon ve tehdit olarak algılayan Çin, daha çok savunma ve silahlanma yarışına girmektedir. Bu rekabet, Çin'i en fazla silah üretimi ve ihracatı yapan ülkeler arasına sokmuştur. Sonuç olarak, Çin'in 21. yüzyılda ekonomik kapasitesi askeri kapasitesini geliştirmekle birlikte bu gücü nasıl kullanacağını kestirmek zor olsa da Çin'i 'tehdit' ile tanımlayan yaklaşımlar ve uygulamalar büyük bir güç olarak Çin'in saldırgan politikalara yönelten trajedinin gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır.

21. yüzyılda küresel düzeyde liberal değerler baskın olmayı sürdürmektedir. Çin'in Batı-merkezli uluslararası sistemde çok boyutlu işbirliğini sürdürürken kendi çıkarlarını koruyup aynı zamanda uluslararası toplumu, özellikle de komşusu olan Asya-Pasifik ülkelerini ve ABD'yi yükselişinin tehdit içermediği ve sorumlu büyük bir güç olduğu noktasında ikna etmesi gerekmektedir. ABD'ye göre Çin, sadece ekonomik ve askeri bir tehdit değildir; Amerikan değerlerine karşı baskıcı siyasi bir sistem ve modele sahip olması Çin'i normatif bir tehdit yapmaktadır. Çin, küresel düzeyde etkili bir aktör olmayı sürdürmek istiyorsa bu kaygıların üstesinden gelmelidir. Bu önyargıların aşılıp karşılıklı güvenin inşası için Çin, dış politikasında yeni-Konfüçyüsçülükle inşa edilen barış söylemini uluslararası ilişkilerde daha fazla yumuşak güç kullanarak yaygınlaştırabilir ya da devlet kimliğini yeniden tanımlayarak Batılı liberal sistemlerle uyumlu siyasal reformlarını geliştirmeyi daha öteye taşıyabilir.

Öte yandan, bu çalışmada ABD Dış Politikasındaki Çin tehdidi söylemini analiz etmek, 21. yüzyılda ABD'nin yeni dünya düzeni algısını göstermektedir. Yeni dünya, belirsizlikler ve kuralsızlıklarla, tehdit ve tehlikelerle dolu, sürekli savunmada olmayı gerektiren, en güçlüünün ayakta kalacağı bir rekabet dünyasıdır. Dolayısıyla, 2018 Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde en büyük tehdit, bu rekabet olarak tanımlanmıştır. Yeni Amerika, içeride ve dışarıda kendi kimliğini bu yeni 'tehdit' ve 'düşmana' göre şekillendirmektedir.

KAYNAKÇA

- Ashley, Richard K. (1984). **The Poverty of Neorealism.** *International Organizations, Cilt 38, No.2, ss.225-286.*
- Aydın-Düzgit, Senem (2015). Post-Yapısalcı Yaklaşımlar ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları. *Uluslararası İlişkiler, Cilt 12, Sayı 46, ss. 153-168.*
- Baogang, He (2013). Working with China to Promote Democracy. *The Washington Quarterly, Cilt 36, No 1, ss. 37-53.*
- Bergsten, C. Fred; Freeman, Charles; Lardy, Nicholas R. ve Mitchell, Derek J. (2008). *China's Rise: Challenges and Opportunities.* Peterson Institute for International Economics and Centre for Strategic and International Studies.
- Bitzinger, Richard A. (2016). Double-Digit Defense Growth: What It Means for a Peaceful Rise, <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2015-03-19/chinas-double-digit-defense-growth>, Erişim: 28.10. 2017.
- Blackwill, Robert D ve Tellis, Ashley J. (2015). Revising U.S. Grand Strategy Toward China, The Council on Foreign Relations, Special Report No. 72 March.
- Bo, Zhiyue, (2010). China's Model of Democracy. *International Journal of China Studies, Cilt 1, No 1, ss.102-124.*
- Bromley, Mark; Duchatel, Mathieu ve Holtom, Paul (2013). China's Exports of Small Arms and Light Weapons, SIPRI Policy Paper, No. 38, Available at <http://books.sipri.org/files/PP/SIPRI38.pdf>, s: 38, October, Erişim: 12.03.2017.
- Buzan, Barry (2010). China in International Society: Is 'Peaceful Rise' Possible?. *The Chinese Journal of International Politics, Cilt 3, s. 5-36.*
- Campbell, David (1992). *Writing Security: The United States Foreign Policy and the Politics of Identity.* University of Minosata Press.
- Campbell, David (1998). *National Deconstruction: Violence, Identity and Justice in Bosnia.* Minneapolis, University of Minnesota Press.
- Cao, Qing (2007). Confucian Vision of a New World Order?: Culturalist Discourse, Foreign Policy and the Press in Contemporary China. *International Communication Gazette, Cilt 69, No 5, October, ss. 431-450.*
- Cheng, Joseph Y. S. (2012). Convincing the World of China's Tradition to Pursue Universal Harmony. *Journal of Chinese Political Science, Cilt 17, No 2, s. 165-185.*
- Cheng, Joseph Y.S. (1989). *In China: Modernisation in the 1980s.* Hong Kong: The Chinese University Press.
- Chen, Jian (2001). *Mao's China and the Cold War.* Chapel Hill: The University of North Caroline Press.
- Chen, Andrea (2015). China Charts Course for Blue-water Navy, Extending Reach into

- Open Seas, *South China Morning Post*, 26 May. Available at <http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/1808948/beijing-pledges-increase-range-role-navy-amid-tensions?page=all>, Erişim: 02.02. 2017.
- China Power Team (2015) What does China really spend on its military?, <http://chinapower.csis.org/military-spending/> December 28, Erişim: 01.12.2017.
- DefenseNews(2016)ChinaRaises2016DefenseSpendingby7.6%,<http://www.defensenews.com/story/defense/2016/03/06/china-raises-defense-spending/81407252/>, Erişim: 28.11.2016.
- Der Derian, James (1987). *On Diplomacy: A Genealogy of Western Estrangement*. Oxford, Blackwell.
- Devetak, Richard (2013). 'Post-structuralism' in *Theories of International Relations*. Scott Burchill et al (eds.), Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Feng, Zhang (2011). The rise of Chinese exceptionalism in international relations. *European Journal of International Relations*, Cilt 19, No 2, ss. 305–328.
- Fukuyama, Francis (1999). *Tarihin Sonu ve Son İnsan*. Gün Yayıncılık.
- Graff, David A. ve Hingham, Robin (eds) (2012). *A Military History of China*. Lexington: the University Press of Kentucky.
- Haass, Richard N. (2014). *Yeni Amerika: Dış Politika İçeride Başlar*. İstanbul: Tuti Kitap.
- Hansen, Lene (2006). *Security as Practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*. London and New York, Routledge.
- Hasgüler, Mehmet ve Uludağ, M. Bülent (2005). *Uluslararası Örgütler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Ikenberry, John (2008). The Rise of China and the Future of the West: Can the Liberal System Survive?. *International Affairs*, Cilt 87, No 1, ss. 23-37.
- Jianjong, Yue (2008) Peaceful Rise of China: Myth or Reality? *International Politics*, Cilt 45, No 4, s.439-456
- Kang, David (2012). *East Asia Before the West: Five Centuries of Trade and Tribute*. Columbia University Press.
- Larres, Klaus (2017). Donald Trump and America's Grand Strategy: U.S. Foreign Policy toward Europe, Russia and China. *Global Policy Journal*, <https://www.globalpolicyjournal.com/articles/conflict-and-security/donald-trump-and-america%E2%80%99s-grand-strategy-us-foreign-policy-toward-eu>. Erişim: 02.02.2018.
- Layne, Christopher (2018). The US–Chinese power shift and the end of the Pax Americana. *International Affairs*, 94: 1, ss. 89–111.
- Mearsheimer, John (1994). The False Promise of International Institutions. *International*

Security, Cilt 19, No 3, Winter 1994/95, ss. 5-49.

Mearsheimer, John (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. NY: Norton.

Mearsheimer, John (2004). Why China's Rise Will Not Be Peaceful, September 17, <http://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/A0034b.pdf> , Erişim Tarihi: 10.08. 2015.

Mearsheimer, John (2006). China's Unpeaceful Rise. *Current History*, Apr, 105, 690. s:160-162.

Ming, Wan (2012). China's National Identity in Diplomacy: Non-interference in Internal Affairs. in; Gilbert Rozman, ed., *East Asian National Identities: Common Roots and Chinese Exceptionalism*, Stanford: Woodrow Wilson Center Press and Stanford University Press.

Nathan, Andrew J. ve Ross, Robert S. (1997). *The Great Wall and the Empty Fortress: China's Search for Security*. New York: W.W. Norton.

National Security Strategy of the United States of America, December 2017, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> , Erişim 25.02.2018.

Organski, Abramo F.K. (1958). *World Politics*. New York: Alfred A. Knopf.

Pekcan, Cemre (2017). Konfüçyüs Felsefesinin Dış Politikaya Etkisi Bağlamında 2003-2013 Yılları Arası Çin-ABD İlişkileri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, vol.72, ss.1127-1155.

Pratnashree, Basu ve Chatterji, Rakhahari (2016). China's Race for Arms. *Jadavpur Journal of International Relations*, 20(1), ss. 1-32.

Raska, Michael (2014). Back to the Future: China's Defence Industry Innovation Paths (RSIS Commentary, No. 229). Available at <http://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2014/11/CO14229.pdf>, 2014, Erişim: 10.02.2017.

Roskin, Michael G. (2014) Çağdaş *Devlet Sistemleri: Siyaset, Coğrafya, Kültür*. Ankara: Adres Yayınları, s:504.

Ross, Robert (2006). Balance of Power Politics and the Rise of China: Accommodation and Balancing in East Asia. *Security Studies*, Cilt 15, No 3, ss. 355-395.

Schell, Orville ve Shirk, Susan L. (2017). US Policy Toward China: Recommendations to a New Administration, the University of California San Diego School of Global Policy and Strategy, *The 21st Century China Centre: Task Force Report*, February.

Shapiro, Michael J. (1988). *The Politics of Representation: Writing Practices in Biography, Photography and Policy Analysis*. Madison, University of Wisconsin Press.

Shipping, Tang (2008). From Offensive to Defensive Realism: A Social Evolutionary Interpretation of China's Security Strategy. in Robert S. Ross, Zhu Feng and Susan Leigh Star, eds, *China's Ascent: Power, Security, and the Future of International Politics*, Ithaca, London: Cornell University Press.

- SIPRI Arms Transfers Database, SIPRI Trend Indicator Values (TIVs), Retrieved April 6, 2016, from http://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_toplist.php, Erişim: 12.03.2017.
- Walker, Robert B. J. (1993). *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Walt, Stephen M. (1987). *The Origins of Alliances*. NY: Cornell University Press.
- World Report 2014: China, <https://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/china-and-tibet> Erişim Tarihi: 20.01.2017
- World Report 2015: China, <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/china-and-tibet> Erişim Tarihi: 20.01.2017
- Xie, Zhihai (2011). The Rise of China and Its Growing Role in International Organisations. *ICCS Journal of Modern Chinese Studies*, Cilt 4, No 1, ss. 85-96.
- Xuetong, Yan (2006). The Rise of China and its Power Status. *Chinese Journal of International Politics*, Cilt 1, No 1, ss. 5-33.
- Yongjin, Zhang (1991). China's Entry into International Society: Beyond the Standard of 'Civilisation'. *Review of International Studies*, Cilt 17, No 1, ss. 3-16.